

An exploration of the strategy and tactics of the system of domination against the thought and belief of the Mahdist doctrine and the strategies for confronting it (with emphasis on the Supreme Leader's intellectual system)

Dr. Ramzan Mohammadi¹

Dr. Seyyed Mohammad Amin Hosseini²

Razieh sadat Hosseini Nejad³

Abstract

Over the past few decades, various events have taken place in the world that have had a profound impact on the West's view and confrontation with Islam. Events such as the Islamic awakening, the tendency towards Shiism, especially the belief in Islamic saviorism, and Mahdism in the world, all of which were influenced by the Islamic Revolution and have presented the enemies of Islam with many challenges. Therefore, the present study, using the method of content analysis, seeks to answer this fundamental question: What are the strategies and tactics of the dominant system's confrontation against the belief in the doctrine of Mahdism and what are the solutions to counter it? With research conducted in library sources and reputable scientific articles, this hypothesis is put forward that the teachings of Islam, especially the doctrine of Mahdism, as the core of recent events in the world, have caused the dominant system to increasingly strive against Islamophobia and anti-Mahdism with various strategies. The strategies and tactics identified in this confrontation are: the strategy of using art and media, the use of writers, the strategy of using orientalist, and the strategy of using false claimants of Mahdism. The identified strategies for anti-Mahdavi actions include: increasing knowledge and dispelling ignorance, strengthening the Shiite and sectarian identity, exposing anti-Mahdavi activities, and promoting Mahdist rituals.

Keywords: Islamic awakening, Islamic saviorism, Islamophobia, Mahdism doctrine

-
1. Associate Professor, University and Research Institute (Corresponding Author), (rmohamadi@rihu.ac.ir)
  2. PhD student, member of the honorary faculty of Islamic Civilization Research Center, qom, Iran (Sm.amin5032@gmail.com)
  3. PhD student in Islamic Revolution, Islamic Education University, Qom, Iran (rhosseinikejad@gmail.com)

کنکاشی در استراتژی و تاکتیک‌های نظام سلطه علیه اندیشه مهدویت و راهکارهای مقابله با آن (با تأکید بر منظومه فکری مقام معظم رهبری)

رمضان محمدی^۱

سید محمدامین حسینی^۲

راضیه سادات حسینی نژاد^۳

چکیده

در طول چند دهه اخیر، رخداد‌های مختلفی در جهان شکل گرفته که بر نگاه و رویارویی غرب با اسلام تأثیر عمیقی بر جای گذاشته است. رویدادهایی همچون بیداری اسلامی، گرایش به تشیع به ویژه اعتقاد به منجی‌گرایی اسلامی و مهدویت در جهان که همه این رخدادها متأثر از وقوع انقلاب اسلامی بوده و دشمنان اسلام را با چالش‌های فراوان مواجه نموده است. از این رو پژوهش حاضر، با روش تحلیل محتوا درصدد است به این سؤال اساسی پاسخ دهد استراتژی و تاکتیک‌های تقابل نظام سلطه علیه باورداشت آموزه مهدویت چیست و راهکارهای مقابله با آن کدامند؟ با تحقیقات صورت گرفته در منابع کتابخانه‌ای و مقالات معتبر علمی این فرضیه مطرح می‌شود که آموزه‌های اسلام به ویژه آموزه مهدویت به عنوان هسته اصلی حوادث اخیر در جهان، سبب تلاش و تکاپوی روزافزون نظام سلطه علیه اسلام و مهدویت‌ستیزی با استراتژی‌های متعدد شده است. استراتژی و تاکتیک‌های شناسایی شده در این تقابل، عبارت است: استراتژی استفاده از هنر و رسانه، استفاده از نویسندگان، استراتژی استفاده از شرق‌شناسان و استراتژی استفاده از مدعیان دروغین مهدویت. راهکارهای شناسایی شده در راستای مقابله با مهدویت‌ستیزی عبارتند از: معرفت‌افزایی و جهل‌زدایی، تقویت هویت مکتبی و شیعی، افشاگری درباره مهدویت‌ستیزان و

۱. دانشیار پژوهشگاه حوزه و دانشگاه قم، ایران (نویسنده مسئول) (rmohamadi@rihu.ac.ir).

۲. دانشجوی دکتری و عضو هیئت علمی افتخاری مرکز پژوهشی تمدن اسلامی قم، ایران (Sm.amin5032@gmail.com).

۳. دانشجوی دکتری انقلاب اسلامی دانشگاه معارف اسلامی قم، ایران (rhosseinikejad@gmail.com).
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۶/۱۴؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۸/۷؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۱۱؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۰/۷

رونق بخشی به شعائر مهدوی.

واژگان کلیدی

بیداری اسلامی، منجی گرایی اسلامی، اسلام هراسی، آموزه مهدویت.

مقدمه

بی تردید آموزه مهدویت و فرهنگ انتظار از مهم ترین آموزه های فعال اسلام سیاسی بوده و هست. این آموزه به عنوان یکی از سیاسی ترین گزاره های اعتقادی اسلام همواره در شکل دهی به هیجانات و التهابات اجتماعی، در مفصل بندی های سیاسی جوامع اسلامی نقش آفرین بوده است. انتظار ظهور مهدی عجل الله فرجه یکی از مهم ترین زمینه های بروز جنبش های مقاومت گرا در طول تاریخ پر فراز و نشیب اسلام بوده است.

مهدویت به ویژه با الگویی که از سوی اسلام شیعی معرفی می شود، نظامی آرمانی را پیش روی بشریت به تصویر می کشد که در آن تمام خوبی ها و خواسته های الهی و آرزوهای انسانی جامه عمل پوشیده است. عدالت، مساوات، آزادی از بندگی دیگری، خواست تمام انسان ها در طول تاریخ بشر بوده و براساس وعده الهی در دوران حکومت امام مهدی عجل الله فرجه محقق خواهد شد. با این حال، قدرت های جهانی که امروزه بیشتر بر غرب تطبیق داده می شود، این عناصر آرمانی را مخالف خواست ها و منافع خود می بینند و به شدت از شکل گیری این آرمان ها در ذهن بشریت به ویژه مسلمانان هراس دارند.

رهبر معظم انقلاب در این باره سخن جالب توجهی دارند ایشان می فرمایند:

در سندی که من دیدم، بزرگان استعمار و فرماندهان استعماری توصیه می کنند که ما باید کاری کنیم که عقیده به مهدویت، بتدریج از بین مردم زائل شود! آن روز استعمارگران فرانسوی و انگلیسی در بعضی کشورهای آن مناطق آفریقایی بودند، فرقی نمی کند که استعمار از کجا باشد استعماران خارجی، قضاوتشان این بود که تا وقتی عقیده به مهدویت در بین این مردم رایج است، ما نمی توانیم کشورهايشان را درست در اختیار گیریم (بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۷۶/۹/۲۵).

آموزه مهدویت و فرهنگ انتظار که مبارزه با ظلم و ستیز یکی از آموزه های بنیادین آن به شمار رفته و تلاش برای زوال نظام سلطه در عصر حاضر از مصادیق بارز آن می باشد، به ویژه

پس از پیروزی انقلاب اسلامی توانست رشد چشمگیری در جهان داشته باشد، چرا که انقلاب اسلامی ایران، بهترین الگوی انتظار و زمینه‌ساز حکومت جهانی را در اختیار جوامع بشری قرار داد، جوامعی که از خلاء عظیم معنوی بر اثر گسترش بی‌رویه ظلم و فساد رنج می‌بردند و دچار سرخوردگی و حس تنفر نسبت به همه مکاتب پوچ بشری و وعده‌های پوشالی آنها برای زندگی سعادت‌مندانه شده بودند، اما انقلاب اسلامی جوامع بشری را به سمت این امید و آینده سوق داد که با بهره‌گیری از کارکردهای مثبت انتظار، زمینه پذیرش مصالح جهانی و برقراری عدالت جهانی تحقق خواهد یافت. از این رو با تحقق شعارهای منجی‌گرایانه انقلاب اسلامی که اهداف ضد استعماری آن الگویی برای همه مستضعفان جهان شد، می‌توان تغییر رویکرد محسوسی را در رویارویی غرب با باورهای اسلامی و شیعی به ویژه مهم‌ترین آنها یعنی آموزه مهدویت مشاهده نمود.

با مطالعات صورت گرفته در ارتباط با مهدویت‌ستیزی نظام سطره این نتایج به دست آمد. مقاله (کریمی و باصری، ۱۳۹۴) تحت عنوان رهیافت‌های عملیات روانی آخرالزمانی سینمای هالیوود با رویکرد مهدویت‌ستیزی که پژوهشگران در این تحقیق به دنبال پاسخ به این سوال هستند رهیافت‌های عملیات روانی سینمای هالیوود علیه مهدویت چیست؟ نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که از مهم‌ترین رهیافت‌های سینمای هالیوود تبلیغ دین نوین جهانی و منجی بودن آمریکا است.

مقاله (کریمی و کبیری، ۱۳۹۶) تحت عنوان تأثیر رسانه‌های غربی در برداشت انحرافی از اندیشه مهدویت با تأکید بر سوژه‌های فیلم‌های هالیوود که نگارندگان ضمن معرفی اندیشه مهدویت به بررسی تأثیر و کارکرد و اهداف رسانه‌های غربی بر صد باور مهدویت پرداخته‌اند.

مقاله‌ای تحت عنوان گونه‌شناسی مدعیان دروغین مهدویت (صفری فروشانی و عرفان، ۱۳۹۳) که به گونه‌شناسی دروغین مهدویت می‌پردازد. در این تحقیق پژوهشگران مدعیان دروغین مهدویت را به لحاظ ادعا و ماهیت ادعا و هدف مورد بررسی قرار می‌دهند.

در همه این تحقیقاتی که ذکر شد و نیز تحقیقات دیگری که در زمینه مهدویت‌ستیزی انجام شده است می‌توان گفت بعضی از تحقیقات در نقد نوشته‌هایی است که مهدی‌ستیزان یا مهدویت‌ستیزان در طول تاریخ نگاشته‌اند از جمله شرق‌شناسان و یا این که کار به صورت جامع صورت نگرفته است بلکه هر یک از نویسندگان به بعدی خاص از مهدویت‌ستیزی اشاره نموده‌اند که نظام سلطه در دوران اخیر به ویژه در سال صد سال اخیر در پیش گرفته است

بنابراین این تحقیق از این باب که اولاً تقریباً به همه روش‌ها هر چند به صورت مختصر اشاره می‌کند و در ثانی در این ارتباط اندیشه‌های مقام معظم رهبری را نیز مورد کند و کاو قرار می‌دهد دارای نوآوری می‌باشد.

بنابراین این پژوهش با هدف تبیین و بررسی استراتژی‌ها و تاکتیک‌های نظام سلطه علیه اندیشه و باور داشت مهدویت نگاشته شده است. به این منظور در این پژوهش سعی شده است ابتدا علت دشمنی غرب با اندیشه مهدویت ذکر، و سپس استراتژی‌های استفاده شده در پروژه مهدویت‌ستیزی مورد بررسی قرار گرفته و در انتها راهکارهای مقابله با این پروژه تبیین گردند.

سؤال اصلی

استراتژی و تاکتیک‌های تقابل نظام سلطه علیه اندیشه و باورداشت آموزه مهدویت چیست؟ و راهکارهای مقابله با آن کدامند؟

سوالات فرعی

- ریشه‌های دشمنی غرب علیه مهدویت چیست؟
- استراتژی‌ها و تاکتیک‌های نظام سلطه علیه اندیشه و باور داشت مهدویت چیست؟
- راهکارهای مقابله با استراتژی‌های نظام سلطه علیه باور داشت مهدویت چیست؟

هدف پژوهش

- شناخت استراتژی‌ها و تاکتیک‌های دشمن علیه اندیشه و باورداشت مهدویت
- شناخت اندیشه و منظومه فکری مقام معظم رهبری در عرصه مهدویت‌ستیزی دشمنان
- آگاهی بخشی نسل جوان نسبت به توطئه‌های دشمن در موضوع مهدویت‌ستیزی

رهیافت مفهومی تحقیق

الف) استراتژی

در بسیاری از فرهنگ‌های لغت به هنگام تعریف کلمه استراتژی غالباً مفاهیم نظامی کلمه نزد نویسندگان منظور است از جمله در فرهنگ معین ذیل واژه استراتژی می‌خوانیم «استراتژی فن اداره عملیات جنگی، دانش رهبری عملیات نظامی و سوق الجیشی است» (معین: ج ۱،

(۱۳۵۸).

در فرهنگ انگلیسی به فارسی «عباس آریانپور» آمده است «استراتژی به معنای علم لشکر کشی، سوق الجیشی، آشنا با حیل‌های جنگی، جنگ‌شناسی، لشکرکشی کردن و رژه رفتن می‌باشد» (آریانپور، ج ۵، ۱۳۶۳). در تعریفی که مناسب مقاله ما است شرح واژه استراتژی چنین آمده است:

استراتژی عبارت است از هنری که انسان را قادر می‌سازد قطع نظر از روشی که به کار می‌گیرد مسائلی را که در نتیجه برخورد و خواست مغایر بروز می‌کند، خوب بشناسد بعد در نتیجه شناخت کامل این مسایل تکنیک و روشی را اتخاذ نماید که حداکثر کفایت و بهره‌وری را حاصل کند (عزتی، بی تا: ۴).

فرهنگستان زبان و ادب فارسی کلمه راهبرد را به عنوان معادل فارسی استراتژی انتخاب کرده است.

ب) نظام سلطه

نظام سلطه عبارت است از «مجموعه‌ای از بازیگران نظام بین‌الملل که تلاش دارند قواعد بازی نظام ناعادلانه و ظالمانه را حفظ کنند. آنها از ابزارهای گوناگون، اقتصادی و سیاسی برای تأثیر بر دیگران استفاده می‌کنند (شفیعی فر، ۱۳۸۹: ۱۶). در سیستم نظام سلطه مجموعه‌ای از دولت‌ها تلاش می‌کنند تا با شیوه سلطه‌جویی سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی بر دیگر کشورها، حقوق و منافع آنها را نادیده گرفته و منافع خود را ترجیح دهند (علی بابایی، ۱۳۸۸: ۳۴۳).

نظام سلطه چنین می‌پندارد که چون قدرت و ثروت بیشتری دارد، مشروعیت حکمرانی بر دیگر جوامع را دارد، همچنین به پشتوانه قدرت پوشالی‌اش به سرمایه‌های انسانی و ذخایر طبیعی دیگر مناطق چشم دوخته و در راستای تصاحب و بهره‌برداری از آنها برنامه‌ریزی و اقدام می‌کند.

مقام معظم رهبری در ارتباط با نظام سلطه می‌فرمایند:

نظام سلطه یعنی این‌که در دنیا یک امپراتوری قدرت وجود دارد، متشکل از طرف‌هایی در مقابل آنها، منابع ثروت متعلق به ملت‌ها وجود دارد، رابطه

بین این دو قطب، رابطه سلطه است؛ سلطه‌گر و سلطه‌پذیر. او سلطه‌گری می‌کند؛ ملت‌هایی هم که یا خاک‌شان، یا آب‌شان، یا نفت‌شان یا منابع‌شان یا وقعت سوق‌الجیشی‌شان مورد نیاز آن مرکز قدرت است، باید سلطه‌پذیر باشند و آنچه را که او لازم دارد و منافعش تأمین می‌شود، تقدیم او کنند (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۳/۶/۸).

مهدویت

«مهدویت» مصدر جعلی «مهدی» عبارت از اعتقاد به ظهور مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف و تشکیل حکومت عدل به دست آن حضرت است و تمام مسائل مربوط به آن حضرت با این عنوان ارائه می‌شود (کوثری، ۱۳۸۹: ۲۷) به عبارت دیگر مهدویت اعتقاد به پدید آمدن حکومت عدل جهانی به وسیله حضرت مهدی است (تونه‌ای، ۱۳۸۹: ۷۱۱).

آموزه مهدویت

آموزه مهدویت عبارت از مجموعه‌ای از نظریه‌ها و تعالیم فلسفی، سیاسی، علمی یا مانند آنهاست و به معنای اصول عقاید، نظریه و دکترین نیز آمده است (انوری، ۱۳۸۲: ۱۶۱). بنابراین، با توجه به تعریفی که از مهدویت ارائه شد، آموزه مهدویت اعتقاد به وجود امامی است که وارث فرهنگ وحی است و جهانیان در انتظار او به سر می‌برند (جمعی از نویسندگان، ۱۳۹۱: ۸۳).

البته به اندیشه مهدویت با دو رویکرد کاملاً متفاوت می‌توان نگرینست که عبارتند از: رویکرد گزاره‌ای: مراد از رویکرد گزاره‌ای یا تک‌واره‌ای، پرداختن به موضوعات، مسائل، روایات، توقیعات، ادعیه، داستان‌های مهدوی و یا بخشی از آنها به صورت موردی و جزئی است (پورسیدآقائی، ۱۳۸۶: ۶).

رویکرد آموزه‌ای: به رویکرد جامع و سامان‌مند در برابر نگاه گزاره‌ای و موردی آموزه گفته می‌شود. بنابراین، آموزه مهدویت، مجموعه معارف منسجم و نظام‌مند درباره حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است (همان).

چیستی نظام سلطه

واژه نظام سلطه اولین بار در گفتمان انقلابی مقام معظم رهبری به کار برده شد. ایشان ساختار شکل گرفته در نظام بین‌الملل را تحت عنوان «نظام سلطه» ارزیابی نموده و در موارد

متعددی به طرح سوال در ماهیت و چیستی نظام سلطه پرداخته و زوایای آن را آشکار نموده‌اند. از جمله:

امروز جهان از قطب‌های سلطه تشکیل شده مجموعه‌هایی که بر روی هم متأسفانه یک نظام سلطه جهانی را در این دوران به وجود آورده‌اند. نظام سلطه چیست؟ نظام سلطه این است که بعضی از کشورهای دنیا سلطه‌گر و بعضی از کشورهای دنیا سلطه‌پذیرند (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۸/۲۴).

در این فراز رهبر انقلاب سلطه‌گری را همه‌جانبه می‌دانند که در ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی نمود دارد.

ایشان در عبارتی دیگر نظام سلطه را این‌گونه توصیف می‌نمایند:

نظام سلطه یعنی این که در دنیا یک امپراتوری قدرت وجود دارد. متشکل از طرف‌هایی. در مقابل آنها منابع ثروت متعلق به ملت‌ها وجود دارد. رابط بین این دو قطب رابطه سلطه است. سلطه‌گر و سلطه‌پذیر. او سلطه‌گری می‌کند؛ ملت‌هایی هم که یا خاک‌شان، یا آب‌شان، یا نفت‌شان، یا منابع‌شان، یا موقعیت سوق الجیشی شان مورد نیاز آن مرکز قدرت است، باید سلطه‌پذیر باشند و آنچه او لازم دارد و منافعش تأمین می‌شود، تقدیم او کنند (۱۳۸۳/۶/۸).

ریشه‌های دشمنی نظام سلطه علیه مهدویت

آموزه مهدویت با ماهیت پیش رو، همواره در طی قرن‌های متمادی بر تحولات سیاسی و اجتماعی تأثیرگذار بوده و با جلوه‌هایی از ظلم‌ستیزی و استکبارستیزی که در بطن خود داشته و از خود نشان می‌دهد، با ماهیت طاغوت و استکبار ناسازگار است. بروز چالش‌های سیاسی بر خاسته از این گفتمان همواره آزرده‌گی و نارضایتی دولت مردان دولت‌های استعماری را در پی داشته است به ویژه بعد از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی که سبب شد ظهور افکار مهدی‌خواهانه و جنبش‌های موعودگرایانه در جوامع اسلامی افزایش پیدا کند، دشمنی غرب با باورداشت مهدویت شدت بیشتری را به خود گرفته است، چرا که با رشد افکار مهدی‌گرایانه و اعتقاد و باور به منجی، محاسبات ذهنی نظام سلطه به هم ریخته و معادلات آنها با

چالش‌های بسیاری مواجه شده است. حضرت آیه‌الله خامنه‌ای در ارتباط با این موضوع بیان می‌کند:

امروزه دستگاه‌های تبلیغاتی مراکز استکباری دنیا و روشنفکران وابسته به آنها، در سطح عالم این‌طور تبلیغ می‌کنند که هیچ حرکتی در مقابل نظم ظالمانه کنونی ممکن نیست. با فکر انقلاب و آرمان‌گرایی مبارزه می‌کنند و می‌خواهند ملت‌ها را متقاعد کنند که به همین وضعیت کنونی ظالمانه دنیا بسازند و در مقابل آن هیچ عکس‌العملی نشان ندهند. فکر اعتقاد به مهدی، نقطه مقابل این تبلیغات غلط و ظالمانه است. جوانان و روشنفکران و عموم ملت ما با اعتقاد به ظهور مهدی عج این اعتقاد راسخ را در دل خود پرورش می‌دهند که نظم ظالمانه جهانی، قابل زوال است و ابدی نیست؛ می‌شود با آن مبارزه و در مقابل آن ایستادگی کرد (بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۸۱/۷/۳۰).

در این میان گسترش انقلاب اسلامی با محوریت فرهنگ مهدویت به خصوص در جوامع شیعی که به نوعی با ایران قرابت مذهبی دارند، سبب شده است جهان غرب نسبت به قالب‌های هویتی و محتوایی اسلام سیاسی، نظیر آموزه مهدویت و موعودگرایی حساسیت پیدا کرده و آن را از ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران متأثر بداند. در واقع باورها و ارزش‌هایی که انقلاب اسلامی مروج آنها می‌باشد، سبب تأثیرگذاری در جنبش‌های آزادی‌خواهانه‌ای شده است که نقطه مشترک همه این جنبش‌ها مخالفت و مبارزه با نظام سلطه حاکم بر دنیاست؛ جنبش‌هایی که روز به روز بر تعداد آنها در تمام اقصا نقاط دنیا افزوده می‌شود. مقام معظم رهبری در ارتباط با دامنه و گستردگی این جنبش‌های ظلم‌ستیزانه و تحقق شعارهای عدالت‌خواهانه می‌فرماید:

من به شما عرض بکنم فقط این نیست که در کشورهای شمال آفریقا و منطقه غرب آسیا که امروز ما در آن جا قرار داریم؛ حرکات بیداری به وجود آمده باشد، بلکه این حرکت بیداری تا قلب اروپا خواهد رفت. آن روزی پیش خواهد آمد که همین ملت‌های اروپائی علیه سیاستمداران و زمامداران و قدرتمندانی که آنها را یکسره تسلیم سیاست‌های فرهنگی و اقتصادی آمریکا و صهیونیسم کردند، قیام خواهند کرد. این بیداری، حتمی است. حرکت

ملت ایران، امتداد و عمقش اینهاست (بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۹۰/۲/۱۴).

از این رو از آن جا که تحقق حکومت مهدوی، یعنی تشکیل مدینه فاضله اسلامی و از بین رفتن ظلم و ستم در دنیا به نفع دشمنان نیست و از سوی دیگر، باور به مهدویت به انسان روحیه و نشاط می‌دهد و باعث جنب و جوش می‌شود و دشمن را در مقابل زورگویی مقاوم می‌کند و نیز سبب نیرو گرفتن انسان می‌شود، آن چنان که بتواند برای برپایی حق مبارزه کند، بنابراین دشمنان اسلام که خواهان غفلت ملت‌ها هستند و اعتقاد به مهدویت را به زیان خود می‌دانند، همواره در تلاش‌اند تا این مهم را از اذهان مردم بزایند.

در این ارتباط هم قدرت‌های شیطانی برای از بین بردن فروغ امید در دل انسان‌ها تلاش مستمری دارند، مقام معظم رهبری سخنان ارزنده‌ای تصریح و فرموده‌اند:

استکبار جهانی و صهیونیسم در تلاش هستند تا ملت‌های تحت سیطره آنان به وضع تحمیل شده عادت کنند و آن را رنگی ثابت، ابدی و تغییرناپذیر بپندارند. قدرت‌های استکباری خواهان غفلت، خواب آلوده بودن، نداشتن آرمان و نیز عدم تحرک ملت‌ها هستند و چنین وضعی را بهشت خود می‌دانند اما انتظار فرج موجب می‌شود که انسان به وضع موجود قانع نباشد و بخواهد به وضعی بهتر و برتر دست پیدا کند. بنای کار قدرتهای طاغوتی بر این است که فروغ امید را در دل‌ها بمیرانند و همه امیدها را به یک نقطه مادی یعنی پول و زخارف کم‌ارزش دنیا متمرکز کنند که سررشته آن نیز در دست خود آنهاست. همه چیز را با حساب‌های کمی و پولی محاسبه می‌کنند و معنویات را از حساب خارج می‌کنند و به‌ویژه می‌کوشند که آن آینده موعود را از چشم ملت‌ها دور نگهدارند اما ملت‌ها باید امیدوار باشند تا این اراده تکوینی الهی تحقق پیدا کند (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۵/۱۰/۶).

نتایج و یافته‌های پژوهش

استراتژی‌ها و تاکتیک‌های نظام سلطه علیه اندیشه مهدویت

مهدی‌ستیزی جریان‌های شیطانی که همواره در مسیر مبارزه با فرهنگ ناب مهدویت و

انتظار می‌باشند در هر دوره‌ای به گونه‌ای بروز و ظهور داشته است. این جریان‌ها همواره با به کارگیری انواع ابزارها در پی نابود کردن حقیقت مهدویت یا ضربه زدن و مخدوش کردن آن هستند. در حال حاضر نیز این جریان‌های شیطانی که امروزه در قالب نظام سلطه و قدرت‌های استکباری قرار دارند، سعی می‌کنند با انواع روش‌ها و ابزارها به ویژه؛ ابزار رسانه و هنر با باور به مهدویت و اعتقاد به منجی مبارزه کرده و آن را از مسیر صحیح خود به انحراف ببرند و در این راستا از استراتژی‌ها و تاکتیک‌های متعددی استفاده می‌نمایند. از جمله استراتژی و تاکتیک‌های مورد استفاده دشمن علیه اندیشه مهدویت و فرهنگ انتظار عبارتند از:

الف) استراتژی استفاده از هنر و رسانه

رسانه در دنیای امروز ابزار قدرت و حکومت است و این ابزار در نظر نظام سلطه وسیله غارت و چپاول منابع و سرمایه‌های جهانی و تنها مسیر شکل‌دهی و هدایت افکار و اندیشه‌هاست. امروز نظام سلطه به این نتیجه رسیده است که تبلیغات و کنترل رسانه‌ها، مهم‌ترین عامل پیروزی در جنگ‌هاست. بنابراین از این منظر موضوع رسانه مخصوصاً رسانه‌های تصویری فیلم و هالیوود با توجه به گسترش و پذیرش مخاطبین آن در دنیای امروز حساسیت و اهمیت حیاتی در حوزه مهدویت و باورداشت آن دارد. در دوره اخیر با توجه به گسترش باورداشت مهدویت در جهان نظام سلطه می‌کوشد با استفاده از رسانه به ویژه فیلم‌سازی اندیشه مهدویت را به انحراف ببرد.

در حقیقت در بحث مهدویت‌ستیزی، فیلم و سینما بیشترین فعالیت دشمنان را تشکیل می‌دهند. صهیونیست‌ها با تأسیس «هالیوود» آن‌جا را به پایتخت سینمای جهان تبدیل کردند؛ به گونه‌ای که هشتاد درصد فیلم‌های به نمایش درآمده در سینما و تلویزیون جهان، ساخت این شرکت است. در میان فیلم‌های برتر جهان که در جشنواره‌های ساختگی مطرح می‌شوند، فیلم‌هایی با مضامین آخرالزمانی، بیشترین تعداد را دارند که پیام اصلی این فیلم‌ها، القای جو ناامنی و هراس و سپس احساس نیاز جدی به یک منجی از نوع آمریکایی است که با تکیه بر فناوری برتر می‌تواند با دشمنان بشریت بجنگد و آنها را از میان بردارد. این فیلم‌ها، هم وجود سلاح‌های پیشرفته و ویرانگر را برای مستکبران و به ویژه آمریکا و صهیونیست‌ها توجیه می‌کند و هم مهدویت اسلام را به عنوان جریان نجات‌بخش، نفی می‌نماید.

از دیگر اقدامات رسانه‌ای آنها علیه مهدویت این است که تلاش می‌کنند با ژانر علمی-

تخیلی و با استفاده از عناصر تخیل و هیجان القا کنند که آینده جهان همان گونه رقم خواهد که آنان در این فیلم‌ها برای مخاطب ترسیم می‌نمایند (علوی طباطبایی، ۱۳۸۸: ۹).

سینمای هالیوود همچنین با تدوین و ساخت فیلم‌هایی در صدد ایجاد شک و تردید در رخ داد ظهور است، به طور مثال در فیلم "افسانه آخرالزمان" فاجعه عظیمی حیات بشری را تهدید خواهد کرد و نبرد خیر و شر در جغرافیای خاصی از زمین به وقوع خواهد پیوست. وسعت فاجعه آنقدر است که انسان‌ها از مقابله با آن در می‌مانند و ناامیدانه به هوشمندترین و شجاع‌ترین نژاد بشری (یعنی آمریکایی‌ها) پناه می‌برند (سمواتی، ۱۳۸۸: ۸۸). حاصل این‌که در پایان تمام این فیلم‌ها مخاطب بی‌خبر از همه جا خداوند را به خاطر نعمت آمریکایی‌های شجاع و یهودیان دانا سپاس می‌گوید (همان).

دقت و تعمق در اکثر این فیلم‌ها نشان می‌دهد که سرمایه‌داران بزرگ جهانی در یک پروژه گسترده می‌کوشند با تغییر در زمینه‌های مختلف نجات‌گرایی و منجی‌گرایی تغییرات چشم‌گیری را پدید آورند و فضایی را مهیا سازد که فطرت پاک بشری به طریقی طراحی شود که در راستای اهداف آنان باشد. به طور مثال برخی فرقه‌های انحرافی انجیلی تشکیل دولت اسرائیل را نشانه ظهور عیسی می‌پندارند و معتقدند برای شتاب دادن به ظهور باید دست صهیونیست‌ها را در قتل عام مسلمانان باز گذاشت. گروهی از مسیحیان نیز حتی پیش از بنیان‌گذاری کشور اسرائیل معتقد بودند که شرط بازگشت حضرت عیسی ع‌ج در آخرالزمان این است که یهودیان به فلسطین باز گردند (توفیقی، ۱۳۸۶: ۲۰۲).

ب) استراتژی استفاده از اندیشمندان، نویسندگان، کتب و مقالات علمی

در اندیشه غالب مسلمانان مهدی به عنوان منجی اسلامی معرفی گردیده که در آخرالزمان پدیدار شده و جهان را از عدل و خداخواهی پر خواهد کرد. اگر چه میان مذاهب اسلامی در پاره‌ای از موارد اختلافاتی دیده می‌شود اما در اصالت مهدویت و کارکرد نهایی او، اختلافاتی در میان مسلمانان وجود ندارد (موحدیان عطار، ۱۳۸۹: ۲۶۰-۲۶۵).

با تأمل در نگاه دو دین اسلام و مسیحیت نیز تشابهات و نزدیکی‌های فکری در زمینه نجات در آخرالزمان مشهود است؛ تا آن جا که برخی از مستشرقان، حتی به گرده برداری اسلام از منجی‌گرایی ادیانی همچون یهودیت و مسیحیت و باز تعریف آن با عنوان "مهدویت" قائل گشته‌اند (موسوی، ۱۳۸۹: ۱۱۲ و ۱۲۷).

اما به نظر می‌رسد در چند دههٔ اخیر نظام سلطه در راستای طرح‌ریزی انواع و اقسام برنامه‌های مهدویت‌ستیزی و بی‌توجه نمودن بشریت به مقوله موعود و موعودگرایی، نظریهٔ ضد مسیح اسلامی را مطرح نموده است. این نظریه در پی اثبات تعارض کامل دو دیدگاه اسلام و مسیحیت در آخرالزمان است، به گونه‌ای که منجی یک دین، ضدمنجی آئین دیگر است و عملاً مسیحیای هر یک از این ادیان مقابل دیگری خواهد ایستاد و جنگ نهایی خیر و شر حاصل این تقابل خواهد بود و در این راستا اقدامات وسیعی را در جهت استفاده از متفکران، اندیشه‌ورزان، نویسندگان و نگارش کتب و مقالات علمی، انجام داده است.

از جمله این نویسندگان که کتاب‌ها و مقالات متعددی را در ارتباط با مهدویت‌ستیزی تحریر نموده است، "جوئل ریچاردسون" می‌باشد. البته این نام، نام دقیق او نیست و با این‌که بسیاری از اشخاص علمی و حتی رسانه‌ای، اطلاعات زندگی و کارنامه علمی خود را در معرض دیگران قرار می‌دهند؛ او چنین نکرده است؛ البته وی در نامه‌ای سرگشاده که در سپتامبر ۲۰۰۶ به آقای احمدی‌نژاد رئیس جمهور نوشته؛ اذعان کرده که نام خود را مستعار انتخاب کرده و به دلیل ترس از عکس‌العمل مسلمانان به وی و خانواده‌اش، مجبور شده اصل و نسب خود را مخفی نگاه دارد (زهیر دهقانی آرانی و یوسفیان، ۱۳۹۴: ۱۲۰). تنها راه‌هایی که شناخت و فعالیت‌های گذشته و حال او را ممکن می‌سازد، کتاب‌هایی است که از او به رشته تحریر درآمده و در تیراژ بالا و با تبلیغاتی وسیع در غرب چاپ شده و همچنین سایتی که تحت نظر او فعالیت و گاهگاهی مطلبی از وی منتشر می‌کند. البته حضور نسبتاً زیاد وی در میزگردهای رسانه‌ای به عنوان پژوهشگر و کارشناس مباحث آخرالزمانی مسیحیت و اسلام، عامل و زمینه دیگری است که رویکرد فکری وی را نمایان می‌سازد. این شخص که از نظر عقیدتی خود را صهیونیسم مسیحی معرفی می‌کند؛ اطلاعات نسبتاً خوبی از مفاهیم و مذاهب اسلامی، آیات قرآن و احادیث، به‌ویژه در موضوع آخرالزمان و موارد مرتبط با آن دارد از جمله آثاری که در زمینه مهدویت‌ستیزی ارائه کرده است می‌توان کتاب‌هایی با عنوان *وقتی یک یهودی بر جهان حکم می‌راند، ضد مسیح اسلامی، منجی مورد نظر اسلام* می‌باشد. همچنین کتابی تحت عنوان *ضد مسیح*، که او آن را در سال ۲۰۱۵ به چاپ رسانده است، او در این کتاب بیان می‌دارد: به زودی یهودی به نام ییشوا یا مسیح همان‌طور که در غرب شناخته شده است، از اورشلیم بر جهان حاکم خواهد بود. کتاب حاضر در پی آن است که با تطهیر یهودیان و زمینه‌سازی پیوند آنها با مسیحیان این مهم را در ذهن مخاطبان خود القا نماید که آینده جهان در ارض موعود یا

اسرائیل به وقوع پیوسته و حاکمان واقعی آن یهودیان و مسیحان متحد با آنها‌یند(همان: ۱۱۹-۱۱۸).

در ۶ سال اخیر، ریچاردسون مقالات بسیاری در مجلات (عمدتاً مجازی) و نیز سایت‌های اینترنتی نوشته است. از جمله مقالات وی که تعداد آنها از ۵۰ مورد فراتر است، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- آیا اسلام آینده‌مورد انتظار ما خواهد بود؟ پژوهشی در مورد مباحث آخرت‌شناسی در اسلام و کتاب مقدس؛

- اعتقاد به مهدی: عقیده‌ای گسترده در جهان اسلام؛

- موشک‌های ایرانی با نوشته یا مهدی؛

- دلیل اهمیت نظریه ضد مسیح اسلامی چیست؟؛

- بمب‌گذاران بوستون، منتظران مهدی؛

- آیا پیشگویی‌های کتاب مقدس اکنون در عراق و ایران در حال وقوع است؟ (همان: ۱۲۲)

با تأمل در عناوین مقالات و نوشته‌های ریچاردسون می‌توان دریافت اهم نوشته‌های وی در مورد پیشگویی‌های کتاب مقدس و تفسیر و تطبیق آنها بر وقایع جاری است. البته او تنها دغدغه مذهبی نداشته و در سیاست، به ویژه در جهت مقابله با اسلام و کشورهای اسلامی نیز فراوان قلم‌فرسایی کرده است. جوئل ریچاردسون که از جمله نویسندگان و مبلغان اوانجلیستی است با دیدگاه جدید خود در جهت تطبیق نگاه آخرالزمانی اسلام با پیشگویی‌های کتاب مقدس مسیحیان تلاش زیادی کرده است؛ به طوری که اشخاص و نمادهای مثبت منجی‌گرایی اسلامی همان افراد و نمادهای منفی کتاب مقدس مسیحیان تلقی می‌شوند و بالعکس (همان).

اشکالاتی که به دیدگاه‌های ریچاردسون وارد شده، در دو دسته کلی قابل ملاحظه است: یکی تفسیرهای خاص و گاه منحصر به فرد از بخش‌های کتاب مقدس و پیش‌فرض‌های درون دینی است که مبنای نظریات وی بوده و عمدتاً توسط دیگر کارشناسان و عالمان مسیحی مورد نقد و تشکیک قرار گرفته است. اشکال دیگر به او، به مستندات و شواهد وی از اعتقادات و منابع اسلامی برمی‌گردد؛ چراکه او به صورت یکسویه سعی کرده برای ادعای خود از منابع اسلامی نمونه‌تراشی کند و علاوه بر نادرستی بسیاری مفروضات، از جوانب و نکاتی که در تعارض با نظریه وی بوده، چشم‌پوشی کرده است (همان: ۱۲۴).

ج) استراتژی‌های استفاده از شرق‌شناسان

اندیشه‌وران غربی را که دربارهٔ ادیان و مکاتب شرقی به ویژه اسلام تحقیق می‌کنند می‌توان به دو دسته تقسیم کرد؛ گروهی مانند "هانری کربن" فرانسوی به سبب دغدغه علمی و آگاهی از حقایق دین اسلام دربارهٔ این مکتب، پژوهش می‌کنند؛ اما گروه دوم مانند گلدزیهر، جمیز دارمستتر و فان فلوتن در جهت اهداف شوم امپریالیسم فرهنگی به مطالعه و تحقیق درباره اسلام می‌پردازند و به دنبال تضعیف مبانی اسلام و سست نشان دادن معارف اسلامی هستند، این گروه، آن‌گاه که در حوزه مهدویت، گفت‌وگو می‌کنند با استناد به سخنان بی‌پایه و شواهد غیرواقعی، مهدویت اسلام را امری بی‌اساس و وام‌گرفته از سایر ادیان و مکاتب معرفی می‌کنند. این گروه از مستشرقان یهودی و مسیحی و گاه کمونیست و یا مادی با بیگانگی همه‌جانبه از اسلام هر یک موضوع مصلح جهانی اسلام یعنی مهدی منتظر و احادیث پیرامون شئون حیاتی و امامتی حضرت را همانند دیگر حقایق اسلامی مورد تخطئه و تکذیب قرار داده و به باد سخریه می‌گیرند.

به عنوان نمونه جمیز دارمستتر^۱ (۱۸۹۴-۱۸۴۹م) زبان‌شناس و مستشرق فرانسوی در یکی از کتب خود آورده است؛ قرآن، از مهدی صحبت نمی‌کند. ظاهراً مسلم است که پیغمبر اسلام آمدن او را خبر داده بود؛ ولی نمی‌توان گفت که در واقع چه عقیده‌ای در خصوص مهدی داشته است. در ضمن بیاناتی که در احادیث به پیغمبر نسبت داده‌اند این عبارت دیده می‌شود: «اگر فقط یک روز از عمر دنیا باقی بماند، خداوند تعالی آن روز را به درازا خواهد کشانید تا این‌که از من یا خاندان من مردی پیدا شود که جهان را از داد پر کند هم‌چنان‌که از جور پر باشد». از این عبارت چنین بر می‌آید که مهدی باید از نژاد محمد ﷺ باشد. شک می‌توان داشت که محمد ﷺ در این خصوص بدین وضوح بیاناتی داشته باشد (جمیز دارمستتر، ۱۳۱۷: ۵۸-۸۶).

ولیهوسن نیز در کتاب *دائرة المعارف بریتانیکا* که سال ۱۹۹۶ به صورت CD منتشر شده و حاوی مقالاتی در زمینه علوم تجربی، انسانی و مذهبی است. ضمن دو مقاله با عنوان‌های «آخرالزمان در مذاهب اسلام و زردتشت» و «مهدی» به موضوع مهدویت در اسلام پرداخته است. مقاله اول چنین آمده است: اسلام دینی نیست که در آن ظهور منجی انتظار

1. James Darmsteter

برود و جایی برای مسیح نجات بخش در آن وجود ندارد. با این همه به طور تدریجی - و شاید تحت تأثیر مسیحیت - عقیده به يك اعاده‌کننده آخرالزمانی ایمان از نسل پیامبر و یا به عنوان عیسای رجعت‌کننده در آن مطرح گردید که معمولاً از او به نام مهدی یاد می‌شود. که به معنای کسی است که به طور الهی هدایت شده است. بعد از ظهور عیسی، روز قیامت شروع می‌شود. خوب‌ها وارد بهشت و شریران داخل جهنم خواهند افتاد. بهشت و جهنم دارای مراحل مختلفی برای مجازات خوبی و بدی می‌باشد. دوره قبل از پایان جهان به صورت بدبینانه‌ای مورد نگرش قرار گرفته است. خداوند، خودش جهان بدون خدا را ترک و رها خواهد کرد. کعبه (زیارتگاه بزرگ و مقدّس جهان اسلام) ناپدید خواهد شد. نسخه‌های قرآن تبدیل به اوراق خالی می‌شود و کلمات آن از خاطرها محو می‌گردد. پس آن‌گاه پایان فرا می‌رسد. در اسلام اهل سنت تمام این موضوع بیشتر به صورت افسانه‌آمیز بیان شده است تا به صورت یک اصل مسلم مذهبی. البته تمام مسلمانان متعصّب به آمدن يك اعاده‌کننده نهایی ایمان و اعتقاد دارند. در زمان‌های بروز بحران و اضطراب سیاسی یا مذهبی توقع برای ظهور مهدی افزایش یافته، تعداد زیادی از کسانی که خود را مهدی می‌خوانند، پدید آمده‌اند. بهترین نمونه آن «محمد احمد» مهدی سودانی می‌باشد که در سال ۱۸۸۱ میلادی شورشی را بر علیه دولت مصر بر پا نمود و بعد از چندین پیروزی پی در پی دولت مهدی را به وجود آورد و تا سال ۱۸۹۸ که توسط فرمانده ارتش انگلیس به نام کیچینیر [Kitchener] در سودان شکست خورد، دوام آورد.

در آنین مسلمانان شیعه (که به واگذاری رهبریت روحانی در خانواده علی پسر عموی و داماد محمّد اعتقاد دارند) نظریه مهدی، بخش اساسی اعتقادات آنها را تشکیل می‌دهد. در میان شیعیان اثنی عشری که اصلی‌ترین گروه شیعیان می‌باشند، اعتقاد بر این است که مهدی منتظر امام یا رهبر مذهبی دوازدهم است که مخفی شده و از مکان پنهانی خود مجدداً ظاهر خواهد شد، عقیده به مهدی در ایجاد مذاهب جدید و یا فرقه‌های شیعه نیز نقش داشته است. به عنوان مثال می‌توان از اعتقاد درّوزی‌ها نام برد که معتقدند «الحاکم» خلیفه مصری سلسله فاطمیون (که در سال ۹۶۶ - ۱۰۲۱ سلطنت کرد) و تصوّر می‌شود آخرین نماینده الهی پیامبر باشد در آخرالزمان (هزار سال بعد از ظهورش در اواخر قرن نهم) باز ظاهر خواهد گشت تا حکومت خود را بر تمام جهان برپا کند. دیگر چهره منجیان اسلامی عبارتند از: میرزا غلام احمد، بنیان‌گذار فرقه احمدیه که در اواخر قرن نوزدهم خود را به عنوان مسیح و مهدی معرفی کرد و

همین‌طور میرزا علی محمد شیرازی در ایران که بنیان‌گذار مذهبیه بود که بعداً به نام بهائیت شناخته شد، او در سال ۱۸۴۴ میلادی اعلام کرد که باب (امام دوازدهم) می‌باشد.

این اعلام مصادف با هزارمین سالگرد غیبت امام دوازدهم بود.

در مقاله دوم چنین آمده است: مهدی واژه عربی به معنی «شخصی که به طور الهی هدایت شده است» و در آخرالزمان شناسی اسلامی عبارت است از منجی‌ای که انتظار ظهورش می‌رود و زمین را از عدالت و برابری پر خواهد کرد؛ دین راستین را اعاده خواهد نمود و در طی یک دوره کوتاه طلایی که هفت، هشت و یا نه سال تا قبل از پایان جهان طول خواهد کشید، راهنمایی مردم را بر عهده خواهد گرفت. کتاب مقدس اسلامی اشاره‌ای به او ندارد و به هیچ حدیث (گفته منسوب به محمد پیامبر) قابل اعتمادی نیز در مورد مهدی نمی‌تواند استناد کرد. بسیاری از علمای متعصب سنی اعتقاد به مهدویت را زیر سؤال می‌برند. اما این اعتقاد بخش ضروری اصول عقاید شیعیان می‌باشد. به نظر می‌رسد عقیده به مهدی در دوره اغتشاش و عدم امنیت مذهبی بر تحولات سیاسی اوایل اسلام (قرن هفتم و هشتم میلادی) رواج یافته باشد.

شاید مختار بن عبیده ثقفی رهبر شورش مسلمانان غیرعرب در عراق در سال ۶۸۶ م. اولین کسی باشد که از این نظریه برای نگهداشتن یاران خود در کنار یکی از پسران علی (داماد پیامبر ﷺ) به نام محمد بن الحنفیه استفاده کرد. حتی بعد از مرگ الحنفیه نیز این اعتقاد ادامه یافت. ابو عبید فکر می‌کرد که مهدی یا همان محمد حنفیه زنده مانده است و در معبد خود در حالت پنهانی زندگی می‌کند و مجدداً ظاهر خواهد شد تا دشمنان خود را نابود کند.

در سال ۷۵۰ م. انقلابیان عباسی از پیشگویی‌هایی که در آن هنگام درباره آخرالزمان رایج بود، استفاده کردند. این پیشگویی‌ها می‌گفت که مهدی از خراسان - که در مشرق قرار دارد - قیام خواهد کرد و پرچم‌های سیاهی را حمل می‌کند. اعتقاد به مهدی در هر زمان که بحرانی رخ می‌دهد، مورد تأکید قرار می‌گیرد، بنابراین بعد از جنگ «لاس ناواس دو تولوس»^۱ در سال ۱۲۱۲ م. که بیشتر خاک اسپانیا از دست اسلام خارج شد، مسلمانان اسپانیایی حدیثی را بین خود رد و بدل می‌کردند که منسوب به پیامبر بوده و پیشگویی می‌کرد که اسپانیا مجدداً توسط مهدی فتح خواهد شد.

1. Las Navas De Tolosa

در هنگام تصرف مصر توسط ناپلئون نیز شخصی ادعا کرد که مهدی بوده و در دوره کوتاهی در مصر سفلی ظاهر شد. از آن جایی که مهدی اعاده‌کننده قدرت سیاسی و خلوص دینی اسلام است، در جامعه اسلامی این عنوان مورد ادعای انقلابیون قرار گرفته است. به‌ویژه شمال آفریقا شاهد تعدادی از این مدعیان به نام مهدی بوده است. مهم‌ترین آنها «عبیدالله» مؤسس سلسله فاطمیون در سال ۹۰۹ میلادی می‌باشد.^۱

ژان پیر فلیو پروفیسور مطالعات خاورمیانه دانشکده امور بین‌الملل پاریس در کتاب *بازگشت مهدی‌گرایی سیاسی* (The_Return_Of_Political_Mahdism) با نگاهی ناقص، مغرضانه و ضعیف به دکترین مهدویت و قیام‌های برخاسته از فرهنگ مهدوی، به بررسی مقوله مهدویت سیاسی افراط‌گرا در ادبیات سیاسی و اجتماعی کنونی پرداخته است. همچنین در راستای پیشبرد راهبرد مهدی‌هراسی یک سری از ویژگی‌های غلط و خرافی را به آن امام همام نسبت می‌دهند. طراحان غربی استراتژی مزبور بیان می‌دارند امام زمان علیه السلام با شمشیر گردن مردم را می‌زند و در واقع حضرت را جنگ محور توصیف می‌کنند که هدفی جز خونریزی ندارد و بر روایاتی که به نوعی به جنگ، خشونت مرتبط می‌شود استناد می‌کنند. این در حالی است که بر طبق روایات رسیده با ظهور و بروز حضرت، همگان در یک شرایط برابر به وضعیتی می‌رسند که در رفاه کامل و در مسیر عبودیت پروردگار قرار می‌گیرند، تمامی استعدادها و نعمت‌های بالقوه جامعه بشری، جمادات، نباتات و انسان به طور کلی به فعلیت می‌رسند، جهان به تکاملی می‌رسد که شایسته و برازنده آن است.^۲

د) استراتژی استفاده از مدعیان دروغین

در طول تاریخ اسلام و به ویژه در سده اخیر، کسانی ادعای مهدویت داشته‌اند و با این ادعا گروه‌هایی از مردم را به سوی خود دعوت نموده و آنها را از مسیر صحیح مهدویت اسلام منحرف کرده‌اند. نیز در موارد زیادی، مدعی نیابت و بابت یا مدعی ارتباط با امام زمان علیه السلام در جامعه شیعی پدیدار شده و سبب گرایش مردم به مسیرهای انحرافی و بروز رفتارهای نابهنجار در حوزه عقاید و اخلاق گردیده است؛ برای مثال عده‌ای با ادعای رابطه با امام زمان علیه السلام و حامل پیام بودن از سوی آن حضرت، مردم را از مراجعه به فقیهان و گرفتن احکام از ایشان باز

۱. مهدویت‌ستیزان جمعی از مستشرقان: <https://mahdi-pedia.com>

۲. <http://mahdaviatnewlook.blogfa.com/>

داشته‌اند و ایمان مردم را دستخوش هوا و هوس خود و وسیله‌ای برای کسب نام قرار داده‌اند. این گروه‌ها نیز با علم و آگاهی به ستیز با مهدویت پرداخته‌اند و خود بستری برای انحرافات بیشتر و عمیق‌تر در حوزه دین و دیانت مردم شده‌اند. البته گروه‌هایی نیز هستند که نه با قصد مهدی‌ستیزی، بلکه به دلیل جهل و نادانی و گرایش به افکار غلط و ارتجاعی، مانع پویایی مکتب شیعه و حرکت شیعیان در مسیر زمینه‌سازی ظهور می‌شوند. اینها با برداشت‌های نادرست از روایات، هر حرکت انقلابی پیش از قیام امام زمان عجل الله تعالی فرجه له را باطل دانسته، با همین تفکر انحرافی با انقلاب اسلامی و نهضت امام خمینی رحمه الله مخالفت کردند. بعضی از این افراد معتقدند که ما در برابر ظلم و فساد موجود، وظیفه‌ای نداریم؛ بلکه فساد روزافزون جامعه را زمینه‌ای برای سرعت بخشیدن به ظهور امام غائب، قلمداد می‌کنند؛ این در حالی است که نهی از منکر، از اصول اساسی اسلام و قرآن بوده و در سطح کلان به معنای نفی طاغوت‌ها و فسادهای حکومتی و حکومت‌های فاسد است. متأسفانه این گروه‌ها نیز ناخواسته به دشمنان مهدویت، کمک کرده، سبب انحراف در سلوک منتظران و غفلت ایشان از وظایف اساسی زمان غیبت و حتی در مواردی موجب انحراف عقیدتی شیعیان شده‌اند (بالا دستیان و حائری پور، ۱۳۹۴: ۲۱۸).

راهکارهای مبارزه با مهدویت‌ستیزی

معرفت‌افزایی و جهل‌زدایی

مهم‌ترین راه مقابله با ستیز دشمن با جریان مهدویت، آگاهی‌بخشی به مؤمنان در سطوح مختلف جامعه است. علما و اندیشمندان با پشتیبانی نظام اسلامی باید از تمام توان و همه امکانات استفاده کنند، تا معرفت به امام عصر عجل الله تعالی فرجه له و مسائل گوناگون مهدوی از قبیل ولادت حضرت، غیبت، انتظار و آثار وجودی امام غائب و شرایط قیام و حکومت امام و... تقویت گردد و در همه این موضوعات، شبهات و سوالات مردم و به ویژه نسل جوان به درستی پاسخ داده شود. تأسیس مراکز علمی و تربیت نیروهای متخصص در موضوع امام زمان عجل الله تعالی فرجه له راه‌اندازی پایگاه‌های اینترنتی قوی و فعال و عرضه بهترین آثار قلمی از جمله کارهایی است که باید به صورت مستمر دنبال شود تا جوانان در سطوح مختلف تحصیلی، متناسب با نیازهای خود در این عرصه، آگاهی دینی و اسلامی بیابند. مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی) می‌فرماید:

مسئله دیگر، مبارزه با خرافات است. در کنار ترویج و تبلیغ معارف اصیل دینی و اسلام ناب، باید با خرافات مبارزه کرد. کسانی دارند روز به روز خرافات جدیدی را وارد جامعه ما می‌کنند... آنچه با یکی از اصول دینی معارضه دارد و مدرک معتبری ندارد، ردّش کنید. این می‌شود خرافه، و معیار خرافه این است. امروز شما ببینید مدعیان ارتباط با امام زمان عجل الله تعالی و ارتباط با غیب، با شکل‌های مختلف در جامعه دارند کار می‌کنند. در مقابله با خرافات و آن چیزهایی که از دین نیست، شجاع باشید و بگوئید (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۵/۸/۱۷).

افشاگری درباره مهدی ستیزان

برای خنثی کردن تلاش ناجوانمردانه دشمن در تخریب و تحریف آموزه مهدویت، لازم است حرکت ضد الهی و انسانی آنها برای توده مردم و جوانان تبیین گردیده، اهداف کوتاه مدت و بلندمدت آنها بیان شود، تا همگان در برابر هر حرکت دشمن حساس و مراقب باشند و ندانسته به دام آنها گرفتار نشوند. علما و اندیشه‌وران حوزه و دانشگاه و رسانه‌های ارتباطی باید با قلم و بیان عالمانه و به دور از تعصب مذهبی و قومی، نقشه خائنانه مهدی ستیزان را افشا کرده، به گونه‌ای مستمر، فیلم‌ها و اقدامات رسانه‌ای، سخنان و نوشته‌های آنان را نقد، و جهت‌گیری و هدف دشمنان را از این گونه اقدامات، آشکار کنند.

تقویت هویت مکتبی و شیعی

دشمن می‌کوشد تا شیعیان را نسبت به عقاید خود بی‌اعتماد و بی‌تفاوت کند و فرهنگ ناب شیعی را ناکارآمد و ناتوان نشان دهد و در مقابل، نسخه‌های جعلی و دروغین غیراسلامی و غیرشیعی را طرح‌های مطلوب و ایده‌آل برای سعادت و بهروزی دنیا و آخرت انسان معرفی کند. روشن است که در مقابل این خیانت آشکار و دروغ بزرگ، لازم است هویت شیعی جوانان با بیان استدلالی مبانی مذهب شیعه تقویت شود؛ به ویژه در موضوع مهدویت، زیرساخت‌های اعتقاد به امامت آن بزرگوار و ضرورت وجود آن بزرگوار و اهداف قیام حکومت آن عزیز، محکم شود. در این صورت، جوان شیعه، مذهب و عقیده خود را بهترین انتخاب دانسته، با ایمان به حقانیت راه خود، در برابر القائات مهدی ستیزان مقاومت می‌کند و از صراط مستقیم اهل بیت عجل الله تعالی و فرهنگ ناب مهدویت، منحرف نمی‌شود.

رونق بخشی به شعائر مهدویت

از جمله اقدامات و راهکارهای دیگری که در راستای مهدویت‌ستیزی میتوان انجام داد رونق بخشی به شعائر مهدویت می‌باشد. از این رو ستادها و کمیته‌های متولی مهدویت باید روند اجرایی برنامه‌ها و عملیاتی نمودن نظام تربیت مهدوی را با برپایی هرچه بیشتر شعائر مهدوی دنبال کنند. به این منظور می‌توان اقدام به برگزاری مراسم و مناسک ادعیه در اماکن تربیتی همراه با برگزاری مسابقات، و جشنواره‌های فرهنگی، هنری، علمی همراه با نوآوری در حوزه تربیت مهدوی نمود و همچنین رونق بخشی اعیاد و جشن‌های شعبانیه در محلات و محافل تربیتی، برگزاری همایش‌ها، نشست‌ها و اردوهای سیاحتی و زیارتی برای یاوران مهدی برگزار نمود.

نتیجه‌گیری

از آنچه گفته شد این نتیجه به دست می‌آید که آموزه مهدویت و فرهنگ انتظار یکی از مهم‌ترین زمینه‌های بروز جنبش‌های مقاومت‌گرا در طول تاریخ پر فراز و نشیب اسلام به ویژه در دوران اخیر بوده است و چون مهدویت با شعارهایی همچون عدالت، مساوات، آزادی از بندگی دیگری و... که خواست تمام انسان‌ها در طول تاریخ بشر بوده و براساس وعده الهی که این خواسته‌ها در دوران حکومت امام مهدی علیه السلام محقق خواهد شد. قدرت‌های جهانی که امروزه بیشتر بر غرب تطبیق داده می‌شود، این عناصر آرمانی را مخالف خواست‌ها و منافع خود می‌بینند و به شدت از شکل‌گیری این آرمان‌ها در ذهن بشریت به ویژه مسلمانان هراس دارند. از این رو اقدام به مبارزه علیه باورداشت آموزه مهدویت با انواع و اقسام استراتژی‌ها می‌نمایند. از جمله این استراتژی‌ها استفاده از هنر و رسانه به ویژه بخش فیلم‌سازی با سینمای هالیوود می‌نمایند و با توجه به مخاطب بالایی که دارند اهداف مهدی‌ستیزانه خود را در قالب فیلم‌هایی همچون افسانه آخرالزمان دنبال می‌کنند. از دیگر این استراتژی‌ها همان‌طور که ذکر شد استفاده از محققان و نویسندگان است که با آثاری همچون ضد مسیح اسلامی می‌کوشند چهره حضرت مهدی علیه السلام را چهره‌ای منفور در جهان معرفی نمایند. استفاده از شرق‌شناسان به بهانه مطالعات شرق آسیا از دیگر اهداف مهدی‌ستیزی جویانه نظام سلطه است. استفاده از مدعیان دروغین مهدویت از دیگر اقداماتی است که همیشه در طول تاریخ مورد استفاده مستکبران و طواغیت زمان بوده و هم‌اکنون نیز در حد وسیعی از این استراتژی به موازات

روش‌ها و شیوه‌های دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بنابراین به نظر می‌رسد برای مقابله با این استراتژی‌ها متولیان امر مهدویت و نهادهای فرهنگی باید بیش از هر زمانی حساسیت به خرج داده و راهکار بیندیشند. به نظر می‌رسد اقدام به جهل‌زدایی در ارتباط با آموزه مهدویت برای نسل جوان و برطرف نمودن شبهات در این حوزه می‌تواند یاری‌گر باشد و در کنار آن تقویت هویت مکتبی و شیعی و نیز برپایی هرچه باشکوه‌تر شعائر مهدوی برای شکل دادن به تربیتی توأم با مهدوی به شکلی فعال و کاربردی برای تمام سنین به ویژه نسل جوان که به لحاظ شرایط تحت تأثیر رسانه‌ها هستند.

پیشنهادهای

پیشنهاد می‌شود در راستای تربیت مهدوی کودکان و نوجوانان چند اقدام از سوی نهادهای فرهنگی در جهت بصیرت‌افزایی به صورت فعال انجام پذیرد:

- تولید کتب آموزشی و کمک آموزشی مهدوی؛
- تدریس اختصاصی مهدویت در مدارس به عنوان یک واحد آموزشی؛
- تولید نشریات و بروشورهای دانش‌آموزی؛
- برپایی جلسات سواد رسانه‌ای برای خانواده‌ها؛
- شناخت معلمان مدارس از روش‌ها و اهداف رسانه‌ای مهدی‌ستیزان؛
- استفاده وسیع از ظرفیت مبلغان کشور جهت افشاسازی اقدامات رسانه‌ای مهدی‌ستیزان.

منابع

قرآن کریم

۲. انوری، حسن (۱۳۸۲)، فرهنگ سخن، تهران: سخن.
۳. آریانپور، عباس (۱۳۶۲)، فرهنگ لغت کامل انگلیسی-فارسی، تهران: انتشارات امیرکبیر.
۴. بالادستیان، محمدامین؛ حائری پور، محمد مهدی (۱۳۹۴)، نگین آفرینش، تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ حضرت مهدی عجّل الله تعالی فرجه الشریف، یازدهم.
۵. پورسیدآقایی، سیدمسعود (۱۳۸۶)، «مهدویت و رویکردها»، فصل‌نامه مشرق موعود، سال اول، شماره ۴.
۶. توفیقی، حسین (۱۳۸۶)، آشنایی با ادیان بزرگ، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) و مؤسسه فرهنگی طه و مرکز جهانی علوم انسانی.

۷. تونه‌ای، مجتبی (۱۳۸۹)، *موعودنامه*، قم: مشهور و میراث ماندگار.
۸. جمعی از نویسندگان (۱۳۹۱)، *تمدن نوین اسلامی «مجموعه مقالات»*، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.
۹. جیمز، دار مستتر (۱۳۱۷)، *مهدی از صدر اسلام تا قرن سیزدهم هجری*، تهران: کتابفروشی ادب.
۱۰. سمواتی، زهرا (۱۳۸۸)، *سلطه رسانه‌ای صهیونیسم در آمریکا*، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته‌الله علیه.
۱۱. شفیعی فر، محمدرضا؛ رحمتی، رضا (۱۳۸۹)، «سیاست تعاملی ضد نظام سلطه»، *فصل‌نامه علمی پژوهشی انقلاب اسلامی*، شماره ۲۲.
۱۲. عزتی، عزت‌الله (بی‌تا)، *بررسی کلی ضد استراتژی*، جزوه درسی دوره دکتری جغرافیای سیاسی.
۱۳. علوی طباطبایی، ابوالحسن (۱۳۸۸)، *هالیوود و فرجام جهان*، تهران: هلال.
۱۴. علی بابایی، غلامرضا (۱۳۸۸)، *فرهنگ روابط بین‌الملل*، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
۱۵. کوثری، ابراهیم (۱۳۸۹)، *مهدویت در ادیان آسمانی*، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.
۱۶. معین، محمد (۱۳۵۸)، *فرهنگ لغت*، تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر.
۱۷. موحدیان عطار، علی و دیگران (۱۳۸۹)، *گونه‌شناسی اندیشه منجی موعود در ادیان*، قم: انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.
۱۸. موسوی گیلانی، سیدرضی (۱۳۸۹)، *شرق‌شناسی و مهدویت*، قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل‌الله تعالی فرجه الشریف.